

PREFIXES

anglické předpony

PREFIXES

(anglické předpony)

Předpony a přípony jsou důležitou součástí anglického jazyka. Můžeme s jejich pomocí tvořit různé slovní druhy, opaky slov, ale i jiné významy při zachování stejného kořene slova. Obecně se dá říct, že **předpony** se používají pro vytváření opaků, záporů a jiných významů, zatímco **přípony** spíše pro vytváření jiných slovních druhů.

Předpona je v angličtině **prefix** /'pri:fixs/ a v tomto ebooku se podíváme na **nejdůležitější předpony** a jejich využití. Pro studenty angličtiny je často problém určit, kterou předponu použít. Někdy totiž sice existují určitá pravidla, ale většinou (hlavně u záporných předpon) pravidla nejsou.

zápor a protiklad přídavných jmen a sloves

ZÁPOR PŘÍDAVNÝCH JMEN

Nejznámější a nejčastější záporná předpona přídavných jmen (ale i jiných slovních druhů) je **un-** /ʌn/.

un-

unfriendly (nepřátelský)	uneasy (nesnadný)	unhealthy (nezdравý)
unable (neschopný)	unemployed (nezaměstnaný)	unknown (neznámý)
untidy (neuklizený)	unsure (nejistý)	unorganized (neuspořádaný)
unacceptable (nepřijatelné)	uneven (nerovný)	unnecessary (zbytečný)
unaware (nevědomý si)	unfair (nespravedlivý)	unprofessional (neprofesionální)
uncommon (neobvyklý)	unhappy (nešťastný)	untrue (nepravdivý)

His clothes were worn and **untidy**.
Oblečení měl obnošené a neupravené.

His intense stare made her feel **uneasy**.
Jeho upřený pohled ji zneklidnil.

People were **unable** to get to work due to snowbound roads.
Lidé se nemohli dostat do práce kvůli zavátým cestám.

It's **unfair** that I cannot stay up as long as my older brother.
Je nefér, že nemůžu zůstat tak dlouho vzhůru jako můj starší bratr.

Is eating egg yolks really that **unhealthy**?
Je jedení vaječných žloutků opravdu tak nezdравé?

The waiter was so **unprofessional** that they didn't tip him at all.
Číšník byl tak neprofesionální, že mu nenechali vůbec žádné spropitné.

Zdaleka ne všechna přídavná jména však tvoří zápor pomocí předpony **un-**. Velmi častá, ale mnohdy opomíjená, je také předpona **in-**. Pokud bychom to chtěli hodně zjednodušit, můžeme si říct, že čím je přídavné jméno pokročilejší, tím se zvyšuje pravděpodobnost, že místo předpony **un-** zde bude právě **in-**.

in-

insensitive (necitlivý)	inefficient (nevýkonný)
invisible (neviditelný)	inadequate (nepřiměřený)
inaccurate (nepřesný)	inappropriate (nepatřičný)
incapable (neschopný)	indirect (nepřímý)
incorrect (nesprávný)	informal (neformální)
independent (nezávislý)	inexpensive (nenákladný)
indiscreet (nediskrétní)	inevitable (nevýhnutelný)
ineffective (neúčinný)	inexperienced (nezkušený)

You've made her cry again. How can you be so **insensitive**?
Zase kvůli tobě pláče. Jak můžeš být tak necitlivý?

The insects were so small they were **invisible** to the naked eye.
Ten hmyz byl tak malý, že byl pouhým okem neviditelný.

The advertising campaign was **ineffective** and didn't boost sales.
Reklamní kampaň byla neúčinná a prodej nezvýšila.

The old heating system is quite **inefficient**, wasting a lot of energy.
Starý topný systém je poměrně neefektivní a plýtvá velkým množstvím energie.

It was totally **inappropriate** to ask him such a personal question.
Bylo naprosto nevhodné položit mu tak osobní otázku.

It was just an **informal** dinner.
Byla to jen neformální večeře

Zápor přídavných jmen tedy tvoříme předponami **un-** a **in-**. Ovšem druhá z nich se někdy mírně změní s ohledem na to, jak začíná kořen slova. Velmi často totiž platí, že:

- pokud slovo začíná písmenem **r**, použijeme předponu **ir-** (nikoli ~~in-~~)
- pokud slovo začíná písmenem **l**, použijeme předponu **il-** (nikoli ~~in-~~)

ir-

irregular (nepravidelný)

irreplaceable (nezastupitelný)

irresistible (neodolatelný)

irresponsible (nezodpovědný)

irrelevant (irelevantní)

irrational (iracionální)

il-

illegal (nelegální, ilegální)

illogical (nelogický)

illegible (nečitelný)

illiterate (negramotný)

illegitimate (nezákonný)

illiberal (netolerantní)

Pozn.: Všimněte si, že některá slova jsou podobná českým i se zápornou předponou (např. iracionální, ilegální).

How do you learn **irregular** verbs?

Jak se učíš nepravidelná slovesa?

The opinion that the Earth is flat is **irrelevant** nowadays.

Názor, že je země placatá, je v dnešní době irelevantní.

Driving too fast is very **irresponsible**.

Příliš rychlé řízení je nezodpovědné.

The police seized several **illegal** weapons.

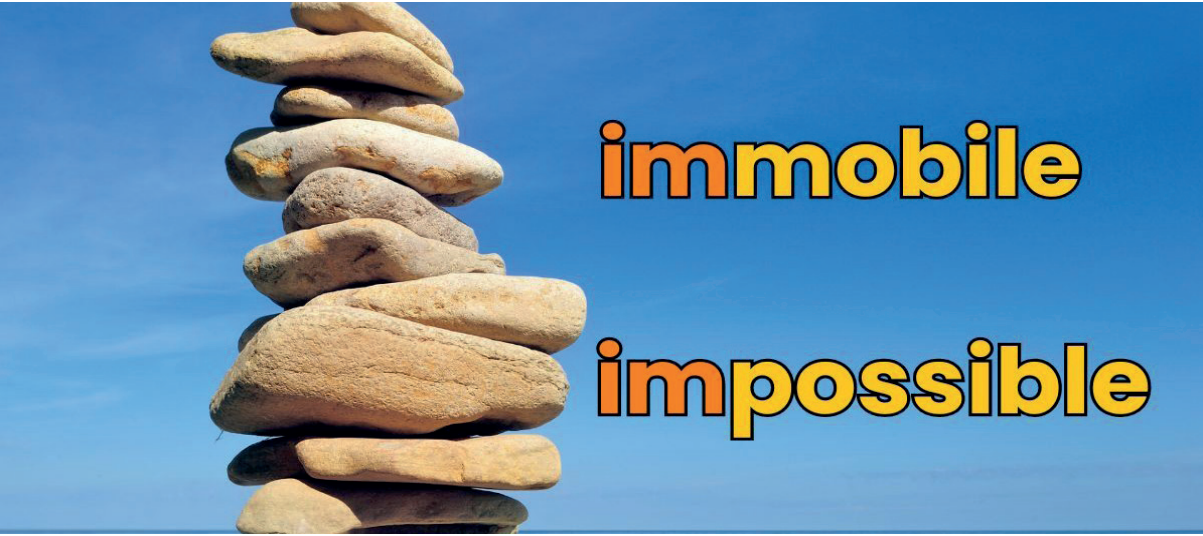
Policie zabavila několik nelegálních zbraní.

This religion seems completely **illogical** to me.

Toto náboženství mi připadá zcela nelogické.

The doctor's writing was **illegible**.

Doktorovo písmo bylo nečitelné.

Předpona **in-** se ale někdy může změnit na **im-**, a to v případě, že kořen slova začíná písmenem **m** nebo **p**. Velmi často platí, že:

- u slov, která začínají písmenem **m**, použijeme předponu **im-** (nikoli ~~in-~~)
- u slov, která začínají písmenem **p**, použijeme také předponu **im-** (nikoli ~~in-~~)

im- (kořen začíná písmenem **m**)

immaterial (nehmotný)

immature (nevyspělý)

immobile (nehybný)

immodest (neskromný)

immoral (nemorální)

immortal (nesmrtelný)

immovable (nepohyblivý)

im- (kořen začíná písmenem **p**)

impatient (netrpělivý)

imperfect (nedokonalý)

impersonal (neosobní)

impolite (nezdvořilý)

impossible (nemožný)

impractical (nepraktický)

improper (nedůkladný)

That was very **immature** of you. Stop acting like a child!

To bylo od tebe velmi dětinské. Přestaň se chovat jako malý!

The plaster cast is used to keep the leg **immobile**.

Sádrový obvaz se používá, aby noha zůstala nehybná.

She disgraced her family by her **immoral** behaviour.

Zostudila svoji rodinu svým nemravným chováním.

Impatient and rude customers are the most difficult to handle.

Nejtěžší je zvládnout netrpělivé a drzé zákazníky.

Didn't your mother teach you that it's **impolite** to point at people?

Copak tě máma neučila, že je neslušné ukazovat na lidi?

It was **impossible** to finish in time.

Bylo nemožné dokončit to včas.

Stejné pravidlo samozřejmě platí i pro odvozené tvary, např. **illiteracy**, **irrelevance**, **irresponsibility**.

Pozor! Tato pravidla předpon **ir-**, **il-** a **im-** neplatí vždy. Někdy zůstávají slova v základní kategorii a poji se s předponou **un-**, např. **unreliable**, **unripe**, **unlucky**, **unprofessional** nebo **unpredictable**.

CVIČENÍ

1. Don't say such things to him. It's very **_polite**.

a) im b) in c) un

2. You can't do that! It's **_legal**!

a) il b) in c) un

3. You don't have to wear a tie. It's just an **_formal** meeting.

a) im b) in c) un

4. I got really angry with my **_responsible** colleague again yesterday.

a) dis b) ir c) un

5. I'm not able to learn the **_regular** verbs for the test tomorrow.

a) dis b) ir c) un

6. I'm afraid your calculations are **_accurate**.

a) im b) in c) un

7. He said what? Well, he is really **_modest**.

a) im b) un c) dis

8. His **_professional** behaviour at work really drives me crazy.

a) im b) in c) un

9. You shouldn't tell her. It would be very **_sensitive**.

a) dis b) in c) un

10. I wouldn't say he is messy. He is just **_organized**.

a) dis b) im c) un

11. It's a waste of time. What you're doing is really **_effective**.

a) dis b) in c) un

12. Have you been **_honest** with us the whole time?

a) dis b) im c) in

1a, 2a, 3b, 4b, 5b, 6b, 7a, 8c, 9b, 10a, 11b, 12a

Existují ovšem i přídavná jména, která tvoří zápor pomocí předpony **dis-** (ta je ale běžnější u sloves).

dis-

dishonest (nečestný, nepoctivý)

displeased (silně nespokojený)

disloyal (neloajální)

dissatisfied (nespokojený)

disorganized (chaotický)

disobedient (neposlušný)

It might not be illegal, but I think it's **dishonest**.

Možná to není nelegální, ale já si myslím, že je to nepoctivé.

The parents were **displeased** with their son's grades.

Rodiče byli silně nespokojeni kvůli známkám jejich syna.

She pulled him away like a **disobedient** child.

Odtáhla ho stranou jako neposlušné dítě.

Zdvojená hláska

Dejte si pozor na opakující se hlásky za sebou. Pokud máme např. předponu **ir-**, která se používá před přídavné jméno začínající na **r**, ve výsledku budou **dvě R**, tedy např. **irregular**, **irresponsible** atd.

Stejně je to s písmeny **l** a **m**, proto máme **illegal**, **illogical**, **immature**, **immoral** atp.

Dále třeba dvě **S** u předpony **dis-**, proto máme **dissatisfied**. A stejně se budou chovat i slova s předponou **mis-**, ale o tom až později.

ZÁPOR A PROTIKLAD SLOVES

Zápor nebo protiklad slovesa vyjádříme nejčastěji předponou **un-** nebo **dis-**. Opět zde ale nečekejte žádná pravidla a mějte po ruce slovník.

un-	dis-
uncork (odzátkovat)	dislike (nemít rád)
unlock (odemknout)	disagree (nesouhlasit)
undress (svléknout)	disable (vyřadit z provozu)
unpack (vybalit (kufr))	disappear (zmizet)
unwrap (rozbalit (dárek))	disapprove (neschvalovat)
unplug (vypojit (ze sítě))	disarm (odzbrojit)
unscrew (odšroubovat)	disconnect (odpojit)
unfold (rozvinout)	disobey (neposlechnout)

Josh **unlocked** the padlock and removed the chain.

Josh odemknul zámek a sundal řetěz.

We **unpacked** our suitcases and went to the beach.

Vybalili jsme si a šli jsme na pláž.

Who **unplugged** the TV again?

Kdo zase vypnul televizi ze zásuvky?

What do you do if you **disagree** with your boss?

Co děláš, když nesouhlasíš se svým šéfem?

The ship **disappeared** somewhere in the Pacific.

Lod' zmizela někde v Tichém oceánu.

He was a rebel and he liked to **disobey** his teachers.

Byl to rebel a rád neposlouchal své učitele.

Pozn.: Někdy se však protiklady sloves tvoří jinými předponami, např. **deactivate** (viz níže).

Předpony s vlastním významem

Zatím jsme se bavili pouze o záporech a protikladech, kde vévodí předpona **un-**, ale častá je i **in-** či **dis-**. Pravidla použití však mají pouze předložky **ir-**, **il-** a **im-** (ale ani na ta se nedá stoprocentně spolehnout).

Kromě záporných předpon ale máme i několik dalších, které v sobě nesou už nějakou **informaci**. Jejich použití není složité, jen je třeba o nich vědět.

Začneme předponou **re-**, která vyjadřuje, že se něco **dělá znovu**. Pozor na výslovnost, která je vždy **/ri:/**.

re- (udělat znovu)

redo (předělat)	recreate (obnovit)
recharge (dobít)	rename (přejmenovat)
rebuild (přestavět)	remake (předělat)
relocate (přemístit)	renew (obnovit)
retake (znovu získat/udělat)	replace (nahradit, vyměnit)
reappear (znovu se objevit)	replay (přehrát)
reassure (ujistit, uklidnit)	retell (převyprávět)

You will need to **retake** the exam.

Budeš tu zkoušku muset dělat znovu.

We had to **relocate** the office because the rent was too high.

Museli jsme kancelář přestěhovat, protože nájem byl příliš vysoký.

I want to **recharge** my mobile before I make that call.

Chci si dobít mobil, než tam budu telefonovat.

The contract is automatically **renewed** every year.

Smlouva je automaticky obnovena každý rok.

They decided to **rename** the street after a famous author.

Rozhodli se přejmenovat ulici po slavném autorovi.

They were called in one by one to **retell** their account of the events.

Byli zváni dovnitř jednotlivě, aby převyprávěli svoji verzi událostí.

Další častá předpona je **mis-** a použijete ji, když uděláte něco **špatně, nedostatečně** nebo k něčemu jinému. Sloveso **mishear** tedy nevyjadřuje, že jste něco vůbec neslyšeli, ale že jste to slyšeli špatně. Stejně tak když si v testu přečtete špatně otázku, vyjádříte to slovesem **misread**.

Jako vždy i zde můžete se slovy dále pracovat. Například odvozené **misleading** vyjadřuje **zavádějící** či **matoucí** (**misleading question**).

mis- (udělat špatně, nedostatečně)

mishear (špatně slyšet, přeslechnout)	mislead (špatně vést)
misunderstand (špatně rozumět)	misread (špatně přečíst)
misbehave (špatně se chovat)	misspell (špatně napsat)
miscount (špatně spočítat)	misuse (špatně použít)

I don't remember saying that. You must have **misheard** me.

Nevzpomínám si, že bych tohle říkal. Musel jsi mi špatně rozumět.

If we **misbehaved**, we were punished.

Když jsme se chovali špatně, byli jsme potrestáni.

I **misread** the email and missed the meeting.

E-mail jsem si špatně přečetl a to jednání jsem nestihl.

The audit revealed that funds were **misused** for personal gain.

Audit odhalil, že prostředky byly zneužity pro osobní zisk.

Podobný význam má předpona **mal-**, která vyjadřuje **špatně až zle**. Vyslovujeme **/mæl/**.

malfunction (selhat)	malnutrition (podvýživa)
maltreat (špatně zacházet, týrat)	malformed (zdeformovaný)

Předpona **de-** má významy **dolů, pryč**, nebo něco **odstranit, zrušit**. Mihně se někdy i v češtině, např. deaktivovat. Opět pozor na výslovnost /di:/ nebo /dz/, nikoli /de/.

de- (odstranit)

deforest (odlesnit)	dethrone (sesadit (z trůnu))
devalue (znehodnotit)	defog (odmlžít)
debone (vykostit)	debug (vychytat chyby)
deport (vyhostit)	deform (změnit tvar)
decode (dešifrovat)	derail (vykolejit, překazit)
deflate (vyfouknout)	depress (stlačit dolů)
decease (zesnout, skonat)	deactivate (deaktivovat)
degrade (snížovat)	decrease (snížit)

I will **debone** the fish for dinner.

Vykostím rybu k večeři.

Can you **decode** this message for me?

Můžeš mi rozluštit tuto zprávu?

He had to **deflate** the balloon to fit it in the box.

Musel balón vypustit, aby se vešel do krabice.

He was determined to **dethrone** the reigning champion.

Byl odhodlaný sesadit úřadujícího šampiona.

His unexpected resignation may **derail** the project.

Jeho nečekaná rezignace možná projekt překazí.

Please **deactivate** the alarm before opening the door.

Prosím, deaktivujte alarm před otevřením dveří.

Pozn.: Zajímavostí je, že v češtině máme slovo “**dehonestovat**”, které ovšem nepochází z angličtiny (ač samotné **honest** je anglické slovo). Přeložit bychom ho mohli jako **disgrace** nebo **belittle**.

Další dvě předpony souvisí s tím, že jste udělali něco **málo (under-)** nebo naopak **hodně, příliš (over-)**. Tyto předpony ale mohou vyjadřovat i polohu **pod** nebo **nad**. Tento význam však neplní vždy, např. sloveso **undergo** znamená **podstoupit, absolvovat**. Sloveso **undertake** znamená **převzít** ale taky **podniknout**. Překvapit by také mohl význam sloves **overlook** a **oversee** (více později).

under-

undercook (nedovařit)
underpay (zaplatit příliš málo)
undersea (podmořský)
underground (metro (podzemka))
undergo (podstoupit)
undertake (převzít)
undermine (podkopat, oslabit)
underrate (nedocenit)

over-

overcook (převařit)
overcharge (účtovat více)
overcrowded (přeplněný)
overhear (zaslechnout)
oversleep (zaspat)
overeat (přejídat se)
overlook (přehlédnout)
oversee (dohlížet)

The steak was **undercooked** and uneatable.

Steak byl nedopečený a nebyl k jídlu.

An **undersea** quake caused a massive tsunami.

Podmořské zemětřesení způsobilo obrovskou vlnu tsunami.

Personnel is currently **undergoing** some major changes.

Osobní oddělení nyní prochází významnými změnami.

I didn't like my dinner, the chef **overcooked** my steak.

Moje večeře mi nechutnala, kuchař mi steak moc propekl.

I prefer going up the stairs to taking an **overcrowded** lift.

Raději chodím po schodech, než abych jezdila narvaným výtahem.

Most people tend to **overeat** at Christmas.

Většina lidí má o Vánocích tendenci se přejídat.

Další předpona, která někdy vyjadřuje význam **pod**, je **sub-**. Neplatí to však vždy, třeba **subscribe** znamená **předplatit si, odebírat**. Pozor! Vyslovujeme /sʌb/, nikoli /sub/.

sub- (pod)

subway (metro (podzemka))

subordinate (podřízený)

subconscious (podvědomý)

subscribe (odebírat (časopis))

An elderly man started shouting at me on the **subway**.
Postarší pán na mě začal v metru křičet.
It was a **subconscious** reaction.
Byla to podvědomá reakce.

Další předpona je **semi-** a vyjadřuje nějakou **polovinu** nebo něco, co není celé, plné. Určitě nepřekvapí slovo **semi-final**, které používáme i v češtině a vyjadřuje jakési “poloviční finále”. Zajímavé je **semicolon**, což je středník a doslova “poloviční dvojtečka”. Překvapit by ale mohl výraz **semi-detached**, který se používá ve spojení s rodinnými domy a vyjadřuje **polo oddělný**, je to tedy jedna polovina dvojdomku.

semi- (polovina)

semicircle (půlkruh)

semi-final (semifinále)

semiautomatic (poloautomatický)

semicolon (středník)

semisolid (polotuhý)

semi-detached (polo oddělený)

The students formed a **semicircle** around the teacher.
Studenti vytvořili půlkruh kolem učitele.
We live in a **semi-detached** house.
Bydlíme ve dvojdomku.

Pozn.: Slovo **semi-final** se používá většinou se spojovníkem, ale v americké angličtině i bez, tedy **semifinal**.

Dále máme dvojici předpon, které se pojí s časem a vyjadřují něco **před (pre-)** a **po (post-)**. V češtině najdete někdy dokonce velmi podobná slova (prehistorický, postgraduální, postmoderní). Pozor si ale dejte opět na výslovnost – předpona **pre-** je /pri:/ a předponu **post-** vyslovujeme /poust/.

Do této definice ovšem moc nesedí sloveso **prescribe**, které znamená **předepsat** (lékařský předpis). Samotný předpis je pak **prescription**.

pre- (před)

post- (po)

prehistoric (prehistorický, pravěký)

post-traumatic (poúrazový)

pre-war (předválečný)

post-war (poválečný)

preschool (předškolní)

postmodern (postmoderní)

prescribe (předepsat (lék))

postseason (posezónní)

pre-set (přednastavit)

postgraduate (postgraduální)

The **prehistoric** human used very primitive tools made of bones, wood, and stone.
Pravěký člověk používal velmi primitivní nástroje vyrobené z kostí, dřeva a kamene.
Pre-school education is crucial for early learning.
Předškolní vzdělávání je klíčové pro raný vývoj.
She received **post-traumatic** counselling after the accident.
Po nehodě podstoupila posttraumatickou psychoterapii.
Postmodern architecture often blends different styles.
Postmoderní architektura často kombinuje různé styly.

Pozn.: Všimněte si, že u některých slov je předpona oddělena spojovníkem, což sice není běžné, ale u předpon **pre-** a **post-** (a dále pak **co-**, **ex-**, **non-**, **self-**) se takto některá slova píší. Nehleďte zde však pravidla.

Dále zde máme předponu **co-**, která vyjadřuje české **spolu**. I zde pozor na výslovnost, která je **/kou/**, nikoli pouze **/ko/**. Někdy je oddělena spojovníkem. Překvapit by mohlo slovo **coincidence**, což je **náhoda** (je to vlastně souhra náhod, které pracovaly “spolu”).

CO- (spolu)

co-driver (spoluřidič)	cooperate (spolupracovat)
co-worker (spolupracovník)	coincidence (náhoda)
co-author (spoluautor)	coexist (koexistovat)

Their new **co-worker** brought in a lot of fresh ideas.

Jejich nový kolega přinesl spoustu nových nápadů.

She made it clear that she did not want to **cooperate** with us.

Dala jasně najevo, že s námi nechce spolupracovat.

Slovo **international** je poměrně známé. Předpona **inter-** vždy popisuje nějakou interakci **mezi** nějakými stranami. Kromě propojení či vzájemné reakce ho ale najdete třeba i ve slově přestávka (je to vlastně vztah **mezi dvěma** částmi). Opět pozor na výslovnost, je to **/ˈinta/** nebo **/ˈintər/**, nikoli **/ˈinter/**.

inter- (mezi)

international (mezinárodní)	intermission (přestávka, přerušení)
interconnect (propojit)	interfere (zasahovat)
interact (vzájemně reagovat)	interstate (mezistátní (hlavně USA))
intertwine (proplétat se)	interlude (mezidobí, meziehra)

Our school took part in an **international** competition.

Naše škola se zúčastnila mezinárodní soutěže.

The coming of social media has changed the way we **interact** with each other.

Příchod sociálních médií změnil způsob, jakým vzájemně komunikujeme.

The roots of the two plants **intertwined** underground and they were hard to separate.

Kořeny obou rostlin se pod zemí proplétaly a bylo těžké je oddělit.

Kdo by neznal Supermana. Ale věděli jste, že **super-** je předpona, která vyjadřuje **nad**? Superman je tedy **nadčlověk**. O to víc se ale tady chybuje ve výslovnosti, protože **super-** není **/ˈsuper/**, ale **/ˈsu:pə/** nebo **/ˈsu:pər/**.

super- (nad)

superman (nadčlověk)	superhuman (nadlidský)
supernatural (nadpřirozený)	supersonic (nadzvukový)
supervisor (dohlížeč, vedoucí)	superficial (povrchní, povrchní)

The main character had **supernatural** powers and fought against evil.

Hlavní postava měla nadpřirozené schopnosti a bojovala proti zlu.

The fighter jet broke the sound barrier and flew at a **supersonic** speed.

Stíhačka překročila zvukovou bariéru a letěla nadzvukovou rychlostí.

Superficial people love to gossip.

Povrchní lidé rádi šíří drby.

Další předpona možná překvapí. Samotné slovo **extra** vyjadřuje něco **navíc**, něco **nadstandardního**. Ovšem předpona **extra-** se používá ve významu **mimo**, a to nejen třeba mimozemský či mimosoudní, ale taky mimořádný (samotné **ordinary** totiž znamená “obyčejný”).

extra- (mimo)

extraordinary (mimořádný, pozoruhodný)	extramarital (mimomanželský, nemanželský)
extraterrestrial (mimozemský)	extrajudicial (mimosoudní)

It was a truly **extraordinary** achievement.

Byl to opravdu mimořádný úspěch.

Scientists are searching for signs of **extraterrestrial** life beyond our solar system.

Vědci hledají známky mimozemského života mimo naši sluneční soustavu.

Znáte film **E.T.** /i:ˈti:/? A víte, že jeho jméno je zkratka od **ExtraTerrestrial**, tedy **mimozemšťan**? Samotné slovo **terrestrial** totiž znamená “pozemský” a odvozené **extraterrestrial** je pak “mimozemský”.

Další předpony jsou **counter-** a **anti-** a obě vyjadřují nějakou akci **proti**. Kterou z nich vybrat, je potřeba hledat ve slovníku. Zajímavostí je, že ve významu **proti** směru hodinových ručiček používají Američané předponu **counter-** a Britové předponu **anti-**.

counter- (proti)

counterclockwise (proti směru hodinových ručiček, am.)

counterattack (protiútok)

counterbalance (vyvažovat, působit jako protiváha)

countermeasures (protiopatření)

counterproductive (kontraproduktivní)

anti- (proti)

anticlockwise (proti směru hodinových ručiček, br.)

antivirus (antivirový)

antinuclear (protinukleární)

antisocial (asociální, proti společnosti)

antifreeze (nemrzoucí směs)

Turn the bolt **counterclockwise** to loosen it.

Otáčej šroubem proti směru hodinových ručiček, abys ho povolil.

Their **countermeasures** against inflation have been completely ineffective so far.

Jejich protiopatření proti inflaci byla doposud naprosto neúčinná.

The **antivirus** program detected and removed several threats during its scan.

Antivirový program během skenování našel a odstranil několik hrozeb.

John's **antisocial** behaviour made it difficult for him to make friends.

Johnovo asociální chování mu komplikovalo navazování přátelství.

Pozn.: Výslovnost předpony **anti-** je jednoduše /'æntɪ/, ale v americké angličtině používají běžně také /'æntaɪ/.

Předponu **ex-** asi není třeba představovat, známe ji i z češtiny. Popisuje někoho **dřívějšího, bývalého**.

ex- (dřívější, bývalý)

ex-wife (bývalá manželka)

ex-husband (bývalý manžel)

ex-girlfriend (bývalá přítelkyně)

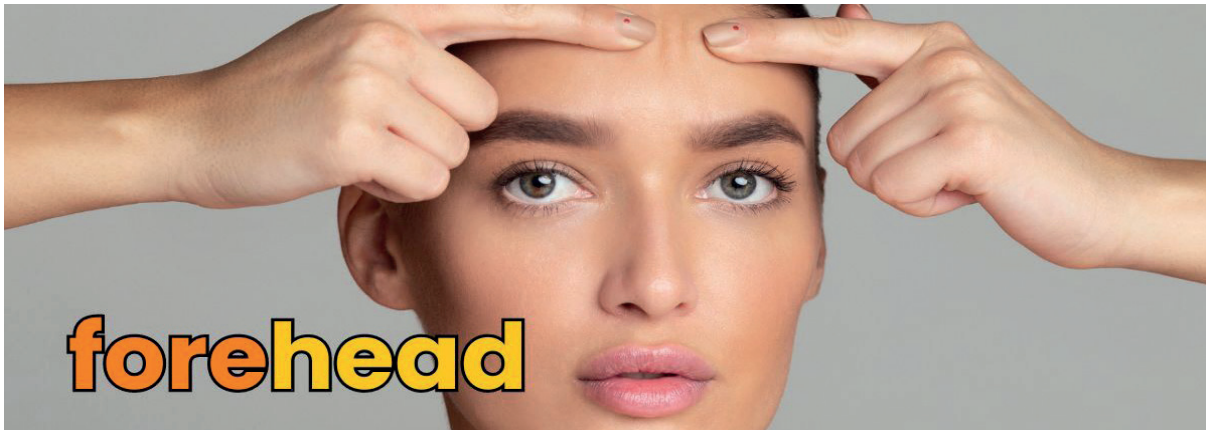
ex-president (bývalý prezident)

My **ex-boyfriend** keeps calling me!

Můj bývalý přítel mi pořád volá!

My **ex-wife** is getting married next month.

Moje bývalá manželka se příští měsíc vdává.

Další předpona je **fore-** a vyjadřuje **přední** či **předem**. Asi budete znát slovo **forehead**, což je **čelo** (tedy předek hlavy). Předpona **fore-** se vyslovuje jednoduše /fɔ:/ nebo /fɔ:r/.

fore- (předem, přední)

forehead (čelo)

forecast (předpověď)

forearm (předloktí)

foreground (popředí)

foreleg (přední noha)

foreman (předák, mistr)

foreplay (předehra)

foresee (předvídat)

She put a small Band-Aid on her daughter's **forehead**.

Dala své dceři na čelo malou náplast.

He has a tattoo on his left **forearm**.

Na levém předloktí má tetování.

What's the weather **forecast** for tomorrow?

Jaká je předpověď počasí na zítřek?

It wasn't something anybody could **foresee** at the time.

Nebylo to něco, co mohl kdokoli v tu chvíli předvídat.

Dále zde máme předponu **self-**, která vyjadřuje **sama, samo, sebe** apod. Pozor ovšem na význam slova **self-conscious**, které je vlastně opakem od **self-confident**.

self- (samo)

self-adhesive (samolepicí)	self-portrait (autoportrét)
self-control (sebekontrola)	self-centred (sebestředný)
self-pity (sebelítost)	self-catering (s vlastním stravováním)
self-confident (sebevědomý)	self-conscious (plachý, nesvůj)

I bought some **self-adhesive** hooks to hang my keys near the door.
Koupila jsem si samolepicí háčky na zavěšení klíčů u dveří.

She walked into the interview with a **self-confident** smile.
Na pohovor vešla se sebevědomým úsměvem.

The resort offers both all-inclusive packages and **self-catering** options.
Letovisko nabízí balíčky all-inclusive i možnost s vlastním stravováním.

Jako poslední si uvedeme poměrně známou předponu **non-**, která vyjadřuje **zápor** a v češtině se často překládá pomocí předpony **ne-**. Většinou se používá se spojovníkem.

non- (ne)

non-addictive (nenávykový)	non-fiction (literatura faktu)
non-alcoholic (nealkoholický)	non-binding (nezávazný)
non-smoker (nekuřák)	non-iron (nežehlivý)
non-profit (neziskový)	non-refundable (nevratný, neproplatitelný)

What's your favourite **non-alcoholic** beverage?
Jaký je tvůj oblíbený nealkoholický nápoj?

She works for a **non-profit** organization that helps homeless people.
Pracuje pro neziskovou organizaci, která pomáhá lidem bez domova.

She prefers reading **non-fiction** because she enjoys learning about real-life experiences.
Dává přednost četbě literatury faktu, protože ráda poznává skutečné životní zkušenosti.

CVIČENÍ

1. I **_heard** two people on the bus and they were talking about their English classes.

- a) over b) mis c) in

2. I'm sorry. I must have **_heard** the question. Can you say it again?

- a) over b) mis c) de

3. The main character in the movie is believed to have **_natural** powers.

- a) extra b) post c) super

4. I failed the test. I can **_take** it next week though.

- a) re b) under c) over

5. Look at all the pills the doctor **_scribed** me.

- a) de b) sub c) pre

6. This machine is not fully automatic, only **_automatic**.

- a) semi b) pre c) de

7. Guess what. I ran into my **_-wife** at the party last night.

- a) ex b) pre c) under

8. I don't want you to **_behave** like this again, young lady.

- a) under b) dis c) mis

9. Wait a minute. I think the shop assistant's just **_charged** me.

- a) over b) fore c) extra

10. If you **_obey** my orders one more time, you will be dismissed.

- a) under b) mis c) dis

11. I need to **_new** my membership.

- a) fore b) re c) over

12. The meat is quite tough. I must've **_cooked** it. Sorry.

- a) over b) de c) pre

Předpona (a přípona) **en** pro tvoření sloves

Další část věnujeme předponě **en-**, která se používá pro **vytvoření slovesa** z přídavného nebo podstatného jména.

en- (tvoření slovesa)

enable (umožnit)

entitle (opravňovat)

enlarge (zvětšit)

enjoy (užít si (něco))

enrich (obohatit)

endanger (ohrožit)

enslave (zotročit)

encode (zakódovat)

This gadget will **enable** you to locate all mobile phones in the area.

Tento přístroj vám umožní lokalizovat všechny mobilní telefony v okolí.

Reading books will **enrich** your vocabulary.

Čtení knih vám obohatí slovní zásobu.

The snow leopard is an **endangered** species.

Leopard sněžný patří mezi ohrožené druhy.

Pozn.: Zajímavostí je, že pokud začíná kořen slova písmenem **p**, platí zde podobné pravidlo, jako u tvoření záporů přídavných jmen (např. **impolite**, nikoli ~~unpolite~~), a místo **en-** použijeme **em-**, např. **empower** (zplnomocnit).

Ovšem **-en** se používá i jako přípona, a to možná častěji. Opět jde o tvoření sloves, např.:

sharpen (naostřit)

whiten (bělit)

freshen (osvěžit)

deepen (prohloubit)

shorten (zkrátit)

widen (rozšířit)

quicken (zrychlit)

sadden (zesmutnět)

I zde opět pozor na **výslovnost**. Předponu **en-** vyslovujeme většinou **/ɪn/** a přípona **-en** je vždy **/ən/**, nikoli **/en/**.

Záludné významy

Pokud jste četli pozorně, možná vás překlady některých slovíček překvapily. Je to dáno tím, že předpony a významy výsledných slov mohou být někdy zavádějící. Navíc se občas s kořenem pojí více předpon a studenti je pletou. Tady jsou některé příklady:

able – **unable**, **enable**, **disable**

Přídavná jména **able** a **unable** jsou studentům často jasná, znamenají **schopný** a **neschopný**. Jenže z kořene **able** lze také tvořit slovesa:

- **able** /ˈeɪbəl/ – schopný
- **unable** /ʌnˈeɪbəl/ – neschopný
- **enable** /ɪˈneɪbəl/ – umožnit, dovolit, dát možnost
- **disable** /dɪsˈeɪbəl/ – znemožnit, ochromit, vyřadit z provozu

I'm not **able** to help you.

Nejsem schopen ti pomoci.

He was **unable** to do anything about it.

Nebyl schopný s tím nic udělat.

The new diet **enabled** him to lose weight.

Nová životospráva mu umožnila zhubnout.

The virus has **disabled** all our computers.

Virus vyřadil z provozu všechny naše počítače.

sure – **unsure**, **insure**, **ensure**

I zde jsou přídavná jména **sure** a **unsure** poměrně jasná. A i zde z kořene **sure** lze vytvořit slovesa:

- **sure** /ʃʊə/ – jistý
- **unsure** /ʌnˈʃʊə/ – nejistý
- **insure** /ɪnˈʃʊə/ – pojistit
- **ensure** /ɪnˈʃʊə/ – zajistit

Pozn.: Slovesa **ensure** a **insure** se vyslovují stejně.

Are you **sure** you don't want anything?

Jsi si jistý, že nic nechceš?

She looked at him, **unsure** what to do.

Dívala se na něj, nejistá, co má udělat.

Have you **insured** your new flat?

Už sis pojistil svůj nový byt?

The new pedals **ensure** an effortless ride.

Nové pedály zajišťují snadnou jízdu.

overhear vs. mishear

Pochopení správného významu těchto sloves nám trochu komplikuje čeština, protože české **přeslechnout** evokuje anglické **overhear**. Jenže v článku výše píšeme, že předpona **over-** vyjadřuje “**příliš moc**”, takže pokud jste slyšeli příliš, těžko to znamená “**přeslechnout**”.

Pokud něco “přeslechnete”, slyšíte to nedostatečně, proto je správně **mishear**. A pokud “slyšíte příliš”, tak jste vlastně něco zaslechli navíc (třeba něco, co nebylo určeno vašim ušima), proto **overhear**.

- **hear** – slyšet
- **overhear** – zaslechnout
- **mishear** – přeslechnout (špatně slyšet)

While waiting for my coffee, I **overheard** two strangers talking about a book I love.

Při čekání na kávu jsem zaslechla rozhovor dvou cizích lidí o knize, kterou mám ráda.

She **overheard** them planning a surprise party for her.

Zaslechla je, jak pro ni plánují večírek s překvapením.

I **misheard** the instructions and ended up at the wrong meeting.

Přeslechl jsem pokyny a skončil na špatné schůzce.

The connection was so bad I **misheard** almost everything he said.

Spojení bylo tak špatné, že jsem špatně slyšel téměř vše, co říkal.

overlook vs. oversee

Na závěr si uvedeme dvojici sloves, která vypadají velmi podobně (mají stejnou předponu, souvisí se zrakem), ale jejich význam se hodně liší.

Řekli jsme si, že předpona **over-** popisuje, že je něčeho “příliš mnoho”. Ovšem ve spojení se slovesem **look** je tomu spíše naopak. Posudte sami:

- **overlook** – přehlédnout, přehlížet, nevšimnout si
- **oversee** – dohlížet, sledovat, kontrolovat

I often **overlook** small details when I'm in a hurry.

Když spěchám, často přehlédnu drobné detaily.

Let's not **overlook** the fact that she worked tirelessly to complete the project.

Nepřehlédněme, že na dokončení projektu neúnavně pracovala.

The stunning view from the mountaintop was impossible to **overlook**.

Úžasný výhled z vrcholu hory se nedal přehlédnout.

He was hired to **oversee** the company's financial operations.

Byl najat, aby dohlížel na finanční operace společnosti.

The supervisor **oversees** the quality control procedures in the factory.

Vedoucí dohlíží na postupy kontroly kvality v závodě.

He **oversaw** the renovation of the entire building.

Dohlížel na renovaci celé budovy.

Napsal: Roman Svozílek
Grafická úprava: Elen Vítová
Fotografie: Freepik.com, Canva.com
(c) 2024 Vitware s.r.o.

www.englishme.cz, www.helpforenglish.cz

